

Ірина Антофійчук

Буковинський державний медичний університет

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ СТУДЕНТАМ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Бажання молодій державі розвиватись у різних галузях науки, культури та економіки мимоволі спонукає її до виходу на європейський рівень та співпрацю з іншими країнами. Відтак Україна вже не перший рік делегує своїх найкращих фахівців до європейських навчальних закладів та наукових центрів. Природним є також і зворотній зв'язок.

Наша країна, зокрема Чернівці, радо приймає у себе іноземних громадян з аналогічною метою. Значний їх відсоток складають саме студенти. Зараз в Україні навчається близько 50 тисяч іноземних студентів у майже 230 навчальних закладах. Це на 20 тисяч більше у порівнянні з періодом до здобуття Україною незалежності. Не секрет, що це не тільки підвищення іміджу країни, але й суттєві інвестиції в економіку, науку та освіту.

Знання української мови сприяє ознайомленню іноземних студентів з культурним надбанням України загалом та кожного міста зокрема. Це полегшує їх проживання на елементарному побутовому рівні.

Використовуючи знання з методики викладання мови [1, с. 76], можемо виокремити три основні компоненти, які є рушійними у вивченні та навчанні української мови як іноземної:

- психологічний;
- лінгвістичний;
- методологічний.

Незважаючи на те, що студенти-першокурсники все ж таки мають знайомих попередників, які навчаються або навчалися в Україні, адаптація та звикання до проживання в іншій країні потребує певного періоду. Вони потрапляють в абсолютно незнайоме середовище, де все є новим: від культури до харчування. Цей фактор виступає чи не найважливішим у спілкуванні викладачів з іноземцями. Більше того, потрібно завжди пам'ятати, що навчати мови – це означає навчати іншого способу мислення чи іншої ментальності. А це – шлях до можливості іноземців висловлювати свої думки мовою країни, де вони проживають.

Психологія допомагає нам визначити різні фактори (увага, пам'ять, воля, увава, наполегливість тощо) засвоєння нової інформації відповідно до віку кожного студента. Це дає можливість індивідуального підходу до кожного студента. Адже, як показує практика, вік студентів, які приїжджають в Україну для отримання медичної освіти, різний.

Лінгвістичний компонент вивчення мови полягає головним чином у «комунікативних потребах» студентів [2, с. 55]. Тому потрібно чітко розуміти, що першочергово студенти потребують елементарних навичок спілкування для того, щоб заговорити зі своїми однокурсниками-українцями, з викладачами, що не володіють іноземною мовою, у магазинах, громадському транспорті та просто на вулиці.

Враховуючи такі особливості, перша інформація до вивчення української мови має бути простою, доступною та такою, яка б зацікавила студента. «Матеріал з мовного боку має бути природним, а не штучно препарованим. Зміст матеріалу повинен стимулювати студентів на бесіду, до дискурсу, спонукати їх до активної мовленнєвої діяльності» [1, с. 76].

Це завдання не є простим, адже тут виникають перші труднощі. Умовою викладання медичних дисциплін для іноземних студентів є англійська мова. Тобто знання української потрібне лише на практичних заняттях з мови. Також іноземні студенти, як би там не складалося, переважно більшість свого часу проводять з колегами, що також приїхали в Україну з інших країн. Відповідно, зрозуміло, що спілкуються вони між собою не українською мовою.

Державна мова України та володіння нею потрібне студентам на старших курсах для спілкування з пацієнтами під час проходження практики у медичних закладах. Коли вони стикаються з цією обставиною, то вивчення мови вже не є для них актуальним, адже попереду повернення на Батьківщину, де знання української мови не потрібне.

Такі, на перший погляд, абсолютно ненаукові фактори та дрібниці є складовими того, що в іноземців не виникає основної мотивації та потреби вивчати українську мову. Тому все лише у руках педагога – як зацікавити та віднайти свої секрети до спонукання іноземних студентів вивчати українську мову.

Саме тому на цьому етапі актуальним стає *методологічний* компонент викладання української мови як іноземної. Як відомо,

використання різноманітних методик та сучасних засобів вивчення мови не тільки пропагується, але й дає позитивні результати. І це стосується абсолютно всіх мов, не лише української. Адже викладання нашої мови потрібно прирівнювати до вивчення європейських мов. Використання та дослідження методичних напрацювань викладання іноземних мов дає широке поле діяльності до розробок викладання української мови як іноземної.

Коли підходити ближче до практики та робочих моментів у викладанні української мови як іноземної, то, звичайно, неминучо є ціла низка недоопрацювань та проблем. Почнемо з того, що викладач цієї дисципліни повинен, як мінімум, бути українським філологом за освітою та вільно володіти іноземною мовою (англійською). Тобто, у нашому випадку, використовуємо англійську мову як мову-посередник. Проте не всі іноземні студенти (маємо на увазі студентів, наприклад, з Індії чи Йорданії) володіють англійською мовою на достатньому рівні. А це значною мірою уповільнює навчальний процес. Або ж бувають випадки, коли іноземці розуміють російську мову на елементарному рівні, тоді, вивчаючи українську, вони змішують дві мови, не усвідомлюючи своїх помилок.

Не існує в Україні також і підручника, який би дав можливість працювати над вивченням української мови, так би мовити, «з нуля». Вважаємо, що вимоги до певних рівнів знань, умінь і навичок з української мови у всіх навчальних закладах світу, де ведеться викладання української мови іноземцям, обов'язково повинні бути уніфіковані та підпорядковані одним критеріям, а тестування відбуватися згідно затверджених освітніх стандартів. Але, як зазначає М. Ізбенко, «Загального іспиту з української мови як іноземної, який мав би усталену систему проведення та єдину систему оцінювання, в Україні поки що немає» [3, с. 72].

Отже, незалежно від форм уживання мови користувачем, незалежно від методики навчання, повинна існувати єдина система оцінювання, яка б визначала рівень знань української мови, той мінімум, який вимагатиме установа, що зацікавлена у спеціалістах, що володіють українською мовою. Встановлення змісту та обсягу лінгвістичної та комунікативної компетенції іноземця, визначення рівня знань на основі критеріїв об'єктивного оцінювання сприятиме не тільки вдосконаленню та оптимізації процесу навчання української мови як іноземної, але й систематизації теоретичних основ методики викладання, оскільки ці два чинники взаємопов'язані.

Не можна не зазначити ще один важливий аспект у викладанні української мови іноземцям. Це така галузь, як лінгвокраїнознавство. Знання будь-якої іноземної мови є передусім засобом міжнародного спілкування. Саме на принципі країнознавчої спрямованості з урахуванням рідної мови і культури людини повинні базуватися усі навчальні програми. Навчаючи іноземних студентів, важливо наголосити саме на національній специфіці мови, яку вони опановують, оскільки «кожна мова має явища національної культури, які сконденсовані у слові» [2, с. 55], і лише врахувавши специфічні риси мови, можна досконало оволодіти нею. Перед іноземними студентами, які вивчають українську мову, відкривається реальна можливість долучитися до української національної культури та історії, до життя народу, тому що лінгвокраїнознавство перш за все співвідноситься із загальним краєзнавством як систематизованою сукупністю наукових знань про державу. Перед сучасною методикою викладання української мови як іноземної стоять також завдання створення навчальних посібників, лінгвокраїнознавчих словників та програм із використанням комп'ютера, тобто нових форм країнознавчої наочності.

Як відомо, звернення до зорових образів дає найбільший ефект у навчанні, активізуючи пам'ять та уяву. Через зоровий образ можна сприяти розвитку мислення українською мовою, безпосередньо пов'язуючи лексику з предметами та явищами дійсності. Нові технології можна використовувати для подання текстової та візуальної інформації про пам'ятки культури України. Отже, використання новітніх технологій і комп'ютерних програм у викладанні української мови як іноземної в наш час набуває особливого значення.

З цього випливає, що, навчаючи української мови іноземців, потрібно враховувати специфіку їх географічної приналежності. Потрібно рівномірно розподілити навчальний матеріал, відповідно за всіма рівнями мови (фонетика, морфологія, синтаксис), та вдало поєднати вивчення граматики з лексикою та розмовним матеріалом. Адже першоосновою початкового вивчення української мови, як і будь-якої іноземної, вважаємо засвоєння необхідного лексичного мінімуму, тим більше, коли йдеться про студентів вищого навчального медичного закладу. У цій ситуації потрібно обов'язково врахувати теми «Бесіди з пацієнтом» та медичну термінологію, що не є надто важливим для іноземних студентів технічних чи філологічних напрямів. І на якому рівні не був би розвиток методичного

забезпечення щодо викладання української мови як іноземної, тільки викладач може зацікавити студента у навчанні, мотивувати його та заохотити. Тому що кінцевим результатом студента (а це не так розуміння усіх фонетичних та граматичних процесів, як вільне спілкування в україномовному середовищі) є не лише досягненням студента, але й успіхом викладача.

-
1. Методика викладання іноземних мов у вищій школі / За ред. Жлуктенка Ю. О. – К.: Вища школа, 1971. – 226 с.
  2. Оникович Г. Українознавство і лінгводидактика : Навч. посібник / Ганна Онкович. — К. : Логос, 1997. — 108 с.
  3. Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Зб. наук. праць. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – Вип. 1. – 252 с.